

30. helluntain jälkeinen viikko, tiistai

Päivän epistola

(Hepr. 9: 8 – 10, 15 – 23)

”Veljet, näin Pyhä Henki osoittaa, että kaikkeinpyhimpään ei avata pääsyä niin kauan kuin teltan etumainen huone on vielä paikallaan. Tämä kaikki kuvaa nykyistä aikaa: lahjoja ja uhreja kyllä tuodaan, mutta jumalanpalvelukseen osallistuvan omatunto ei niistä puhdistu, ne eivät tee häntä täydelliseksi. Samalla tavoin kuin määräruoat ja määräjuomat ja erilaiset pesut nämäkin menot perustuvat ulkonaisiin säädöksiin ja pätevät ainoastaan siihen asti, kun pysyvä järjestys astuu voimaan. Sitä varten Kristus on tullut uuden liiton välittäjäksi, että hänen kuolemansa vapauttaisi kaikki ensimmäisen liiton aikana tapahtuneista rikkomuksista ja että kutsutut niin saisivat heille luvatus iankaikkisen perinnön. Liitto on myös testamentti, ja testamentin tekijän kuolema on aina voitava näyttää toteen. Testamenttihan astuu voimaan vasta sen tekijän kuoltua; tekijänsä eläessä sitä ei voida koskaan panna täytäntöön. Siksi ei ensimmäistäkään liittoa voitu vahvistaa ilman verta. Luettuaan kansalle lain käskyt Mooses otti sonnien ja pukkien verta sekä vettä, punaista villaa ja iisopinvarsia ja vihmoi lain kirjan ja koko kansan sanoen: ”Tämä on sen liiton veri, jonka Jumala on teille säätänyt.” Samalla tavoin hän vihmoi verta teltan ja kaikkien jumalanpalveluksessa käytettävien esineiden päälle. Lain mukaan melkein kaikki puhdistetaan verellä, eikä anteeksianto ole mahdollinen, ellei vuodateta uhriverta. Kun siis taivaan todellisuuden kuvat on näin puhdistettava, tulee itse todellisuus puhdistaa paremmin uhrein.”

Juutalaiset rinnastivat jokavuotisen suuren sovituspäivän uhritoimitukset liiton perustamisen toimitukseen. Suuren sovituspäivän toimituksen tarkoituksena oli saada syntien anteeksianto kuluneen vuoden synneille. Kristuksen uhri on vain kerran tapahtuva ja se vaikuttaa kaikkeen, myös sellaiseen, missä Vanhan liiton uhrin eivät toimineet. Vanhan liiton pyhät tulevat osalliseksi Jumalan armosta.

Jumalanpalveluksen päämääränä on pääsy Jumalan yhteyteen. Se, että vain ylimmäinen pappi sai käydä kerran vuodessa kaikkeinpyhimässä osoittaa, että Vanhan testamentin jumalanpalveluksessa ei toteutunut yhteys Jumalan kanssa. ”Tämä kaikki kuvaa nykyistä aikaa” ei tarkoita aikaa kronologisessa ajatuksessa, vaan se viittaa tässä yhteydessä Vanhan testamentin aikaan. Tuodut uhrin ja lahjat eivät puhdistaa omaatuntoa tarkoittaa, että syntien anteeksi saaminen ei toteudu. Heprealaiskirjeen kirjoittaja toteaa, että juutalaisen jumalanpalvelussäännösten mukaiset toimitukset auttavat vain lakia vastaan rikkonutta henkilöä jossain tiettyssä tilanteessa. Tässä kohdassa kirjoittaja

tavallaan alentaa juutalaisten toimitusten merkitystä siitä, miten juutalaiset kokivat nämä toimitukset. Tämä tilanne jatkuu siihen asti ”kun pysyvä järjestys astuu voimaan”, tällä kirjoittaja tarkoittaa Kristuksen kuolemaa ja ylösnousemusta.

Seuraavaksi teksti siirtyy käsittelemään Kristuksen suorittamaa uhria. Tämän päivän tekstimme jättää lukematta jakeet 11 – 14. Vuorojärjestelmän mukaan nämä jakeet luetaan epistolana suuren paaston viidentenä sunnuntaina. Lyhyesti voidaan todeta, että kirjoittaja toteaa Kristuksen suorittaneen täydellisen uhrin uhraamalla oman verensä. Samalla Hän astui kaikkeinpyhimpään ja yhdisti meidät Jumalan kanssa. Tämä uhri puhdistaa meidät synnistä.

Kristus on uuden, suuremman liiton välittäjä, jossa on suuremmat lupaukset (vrt. Hepr. 8: 6). Hän vapauttaa ensimmäisen liiton aikaisista rikkomuksista, että kutsutut saavat luvattun iankaikkisen perinnön. Paavali käsitteli tätä asiaa myös kirjeessään Galatalaisille (Gal. 3: 15 – 19). Siinä hän toteaa, että Jumala antoi lupauksen Abrahamille 430 vuotta ennen kuin Mooses sai lain. Tämä laki ei kumonnut Jumalan lupausta Abrahamille. Lupaukset Abrahamille ovat ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (1. Moos. 12: 7; 15: 5; 17: 8; 22: 17). Tässä kohdassa Paavali käyttää hyväkseen heprean kielen erityisyyksiä. Käytetty sana hepreassa ei ole jälkeläinen vaan siemen. Heprean kielessä, kun sanaa siemen käytetään ihmisten jälkeläisistä, sitä ei käytetä monikossa. Näin Paavali voi lukea, että Abrahamin siemen olisi yksi, siis Kristus. Käyttämällä sanaa siemen Paavali pohjustaa ajatusta, että lupaus liitosta on todellinen perusta Jumalan ja ihmisten väliselle suhteelle, joka toteutuu, kun tulee se jälkeläinen, jota lupaus koski: Jeesus Kristus.

Yhden ongelman tämän tekstin tulkinnassa on erään sanan merkitys. Jakeissa 15 – 18 käytetty kreikkalainen sana ”diatheke” voidaan kääntää kahdella eri tavalla, niin kuin se on tehty suomennoksessa. Se merkitsee joko liittoa tai testamenttia. Suomennoksessa on todennäköisesti tehty käännökset oikealla tavalla. Näyttää siltä, että kuvatessaan Vanhaa liittoa sanalla tarkoitetaan vain liittoa, mutta kuvatessaan Uutta liittoa, sillä olisi paitsi merkitys liitto, niin myös merkitys testamentti. Vanhan liiton eläinuhri ei voinut vahvistaa testamenttia, koska se ei ollut testamentin tekijän oma veri. Uuden liiton tapauksessa kyse on testamentin tekijän omasta verestä, Kristus on sekä testamentin tekijä ja Hän kuoli ja vuodatti vertaan. Jae 18: ”Siksi ei ensimmäistäkään liittoa voitu vahvistaa ilman verta” viittaa asian historiaan (vrt. uhrin perustaminen, 2. Moos. 24: 5 – 8) ja tähän asiaan yleisesti, ei edeltäviin jakeisiin. Sen mielenkiinnon kohteena ei ole vanhassa liitossa käytetty veri, vaan Kristuksen vuodattama veri.

Verrattaessa Heprealaiskirjeen viittausta Toiseen Mooseksen kirjaan voimme huomata siinä tiettyjä eroja. Heprealaiskirjeen kirjoittaja on saanut vaikutteita myös muualta Vanhasta testamentista. Hän lainaa Mooseksen sanoja hieman eri muodossa kuin ne on Vanhassa testamentissa. ”Tämä on sen liiton veri” muistuttaa Jeesuksen sanoja Markuksen evankeliumissa Hänen puhuessaan ehtoollismaljasta (vrt. Mark. 14: 24). Heprealaiskirjeen maininta teltan vihmomisesta Mooseksen toimesta alkuperäisessä tilanteessa on virhe, sillä Vanhaa liittoa perustettaessa ei ollut vielä pyhäkkötelttä. Teltta tulee myöhemmin, mutta siinäkin ei ole mainintaa veren priiskottamisesta (2. Moos. 40: 16 – 28). Historioitsija Josephus kuitenkin kertoo tällaisesta toiminnasta.

”Anteeksianto ei ole mahdollinen, ellei vuodateta uhriverta.” Tämä näyttäisi kumoavan Vanhan testamentin ohjeet paastosta, almujen antamisesta ja katumuksesta. Tästä ei kuitenkaan ole kyse. Uhriveren vuodattamisen kohdalla oli kyse rituaalisesta toiminnasta. Uhriveri tarvitaan toimitusta varten. Vastaavasti on muistettava, että Kristuksen uhri pelasti meidät, mutta meidän on itse myös toimittava paastoten, antaen almuja ja katuen.

Kristuksen kuolema merkitsee kuolemista synnin tekemiseen. Sen seurauksena on ylösnousemus ja olemuksemme uudelleen muotoutuminen (vrt. kaste). Kuten Vanhassa liitossa vihmottiin verta puhdistukseksi, myös Uudessa liitossa veri puhdistaa. Vanhan testamentin mukaan elämän sijaintipaikka on veressä (3. Moos. 17: 11). Näin veri, meidän kuoleva elämämme, uhrataan Jumalalle, joka on elämä, ja tämä muodostaa uuden suhteen Hänen kanssaan.

Maallinen pyhäkkö puhdistettiin verellä, sillä se oli kuoleva ja pilaantunut. Näin se pyhitettiin Jumalalle. Taivaallinen pyhäkkö on puhdas, mutta se tarvitsee jumalanpalvelusta tullakseen pyhitetyksi.

Päivän evankeliumi

(Mark. 8: 22 – 26)

”Siihen aikaan Jeesus tuli Betsaidaan. Siellä hänen luokseen tuotiin sokea mies ja häntä pyydettiin koskettamaan tätä. Jeesus otti sokeaa kädestä ja vei hänet kylän ulkopuolelle. Sitten hän sylkäisi miehen silmiin, pani kätensä hänen päälleen ja kysyi: ”Näetkö mitään?” Mies avasi silmänsä ja sanoi: ”Minä näen ihmisiä – näen ikään kuin puita, mutta ne kävelevät.” Jeesus pani uudestaan kätensä miehen silmille, ja nyt tämä näki tarkasti. Hän oli täysin parantunut ja näki selvästi kaiken. Jeesus lähetti hänet kotiin ja sanoi: ”Älä edes poikkea kylään äläkä kerro tästä mitään kyläläisille.”

Johanneksella on myös sokean parantaminen (Joh. 9: 1 – 7), joka yksityiskohdissa on erilainen. Markuksella on myös toinen sokean, nimeltään Bartimaioksen, parantaminen (Mark. 10: 46 – 52).

Sekä Betsaidassa tapahtunut sokean parantaminen että vähän vähän myöhemmin tapahtuva sokean Bartimaioksen parantaminen voivat hyvinkin olla historiallisia tapahtumia. Mutta molempien kertomusten merkitys liittyy toisalle. Jeesus on opetuslapsineen matkalla kohti Jerusalemiä, kohti omia kärsimyksiään ja kuolemaansa. Jeesus koettaa opettaa etukäteen opetuslapsiaan Häntä odottavasta kuolemasta ja ylösnousemuksesta, mutta nämä ovat sokeita, he eivät ymmärrä, mikä on Jeesuksen tehtävä.

Jeesus oli kylässä, mutta ei suorittanut parantamista siellä vaan kylän ulkopuolella. Tämä voi liittyä Betsaidan asukkaiden uskoon. Matteuksen evankeliumissa Jeesus toteaa, että Betsaidan asukkailla ei ollut uskoa (Matt. 11: 21 – 22). Samoin kielto olla kertomasta kyläläisille voi liittyä tähän samaan uskon puutteeseen.

Osa parantamista on Jeesuksen sylki miehen silmissä. Markus on jo aikaisemmin kertonut kuuron ja huonosti puhuvan miehen parantamisesta samanlaisella tavalla (Mark. 7: 32 – 35). Molemmissa kertomuksissa Jeesus myös kosketti kädellään sairaiden sairaita kohtia. Sokean parantamisessa parantuminen tapahtui kahdessa vaiheessa.

Ensimmäisessä vaiheessa näkökyky oli osittain parantunut. ”Näen ikäänkuin puita, mutta ne kävelevät” on vaikeasti selitettävissä. Tutkijoiden mukaan siinä on voinut tulla aramealaisen tekstin kreikkannoksessa virhe. Toisessa vaiheen jälkeen teksti korostaa todellista parantumista kolmella eri tavalla: ”näki tarkasti, täysin parantunut, näki selvästi kaiken”. Vähitellen tapahtuva parantuminen voi viitata siihen, että miehellä ei aluksi ollut uskoa, mutta uskon kehittyessä näkökyky myös kehittyi.

Lopussa on Jeesuksen ohje parantuneelle: ”Älä edes poikkea kylään äläkä kerro tästä mitään kyläläisille.” Tässä jälleen toistuu kielto olla hiljaa Jeesuksen toimittamasta voimateosta (vrt. Mark. 1: 44; 5: 43; 7: 36). Nykyisestä suomennoksesta puuttuu tekstin viimeinen lause ”äläkä kerro tästä mitään kyläläisille”. Tämä viimeinen lause ei ole kaikissa käsikirjoituksissa mutta se on vielä 1700 - luvun suomennoksessa. Kielto olla poikkeamasta kylään tai kertomasta kyläläisille voi olla myös ohje, että puhdistauduttuamme synneistä meidän ei pidä palata niihin.

Tutkijat ymmärtävät, että kirjoittaessaan evankeliuminsa Markus laittoi tämän kertomuksen tähän kohtaan sen vuoksi, että tämä kertomus valmistaisi lukijaa seuraavaan tapahtumaan. Seuraavassa

kertomuksessa Pietari vastaa Jeesuksen kysymykseen: ”Sinä olet Messias” (Mark. 8: 29). Sokea sai ulkonaisen näkökyvyn, nyt Pietari (opetuslapset) sai sisäisen kyvyn nähdä ja ymmärtää. Opetuslasten (ja kristittyjen) tehtävä on kasvaa Jumalan tuntemisessa.